

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 497/2011-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. októbra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti P., s. r. o., B., zastúpenej Mgr. J. H., B., vo veci namietaného porušenia práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 13 CoE 153/2011 z 19. mája 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti P., s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. septembra 2011 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti P., s. r. o., B. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 CoE 153/2011 z 19. mája 2011 (ďalej aj „namietané uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľka sa v rámci svojej podnikateľskej činnosti zaoberá inter alia poskytovaním úverov z vlastných zdrojov.

Na základe zmluvy o úvere uzavretej 5. septembra 2003 sťažovateľka poskytla dlžníčke D. B. úver v sume 398,33 €, ktorý spolu s ďalšími poplatkami bola dlžníčka povinná splatiť v siedmich dvojtýždňových splátkach. Na zabezpečenie úveru bolo účastníkmi zmluvného vzťahu priamo v zmluve o úvere dohodnuté, že splnomocnený zástupca dlžníka, menovite v zmluve určený, je oprávnený v prípade, ak dlžník neplní svoje povinnosti, okrem iného podpísať notársku zápisnicu o uznaní dlhu, ktorá má povahu exekučného titulu. Keďže dlžníčka neuhradila dve po sebe idúce splátky, dostala sa do omeškania so splácaním úveru, ktorý sa stal okamžite splatným. Následne bola 3. apríla 2004 notárom spísaná notárska zápisnica, ktorú podpísal v zmluve určený splnomocnený zástupca dlžníka.

Sťažovateľka podala 14. júla 2004 návrh na vykonanie exekúcie súdnemu exekútorovi, ktorý na základe poverenia udeleného Okresným súdom Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) 12. augusta 2004 začal nútený výkon rozhodnutia. Dňa 11. júna 2007 sťažovateľka podala návrh na zmenu súdneho exekútora, ktorému bolo udelené poverenie. O tomto návrhu rozhodol okresný súd uznesením zo 16. júla 2007 tak, že zmenu súdneho exekútora pripustil. Následne okresný súd uznesením č. k. 3 Er 1071/2004-39 z 27. decembra 2010 vyhlásil exekúciu za neprípustnú a exekúciu zastavil. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 13 CoE 153/2011 z 19. mája 2011 tak, že rozhodnutie okresného súdu ako vecne a právne správne potvrdil.

Podľa názoru sťažovateľky namietaným uznesením krajského súdu *bolo porušené jej právo na spravodlivý proces garantované čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj právo vyplývajúce*

z čl. 1 dodatkového protokolu. Sťažovateľka s poukazom na viacero rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu interpretovala čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu a v rámci dôvodov sťažnosti v podstatnom uviedla:

„... okresný súd vydal poverenie, tj. riadne preskúmal exekučný titul pred vydaním poverenia na zahájenie exekúcie. Týmto svojím postupom okresným súd vytvoril sťažovateľovi i povinnému právnu istotu a súčasne legitímne očakávanie sťažovateľa užívať svoj majetok - pohľadávku posilnenú ochranou súdom v rámci dozoru nad núteným výkonom práva, tzv. exekúciou voči majetku povinného.

Následne okresný súd z vlastného podnetu, tj. bez podnetu exekútora, sťažovateľa alebo povinného, zahájil konanie na zastavenie exekúcie, pričom pred zahájením tohto konania neposkytol účastníkom exekučného konania vyjadriť sa k zahájeniu konania o zastavení exekúcie.

Týmto postupom okresný súd porušil zákonom a ústavou garantovanú rovnosť strán, keďže zahájením konania z vlastného podnetu jednoznačne nahradil vôľu jedného z účastníkov exekúcie na úkor sťažovateľa, ktorý zahájením konania stratil právnu istotu a legitímne očakávanie užívať svoj majetok, nastolený vydaním poverenia na vykonanie exekúcie a následným zahájením núteného výkonu práva, tzv. exekúciou. ...

Ďalším porušením okresného súdu a krajského súdu v priebehu konania na zastavenie exekúcie... je vykonanie dokazovania z vlastného podnetu a bez znalosti vôle účastníkov konania, a to opätovným preskúmaním exekučného titulu a súvisiacich dokladov najmä predmetnej zmluvy o úvere. V priebehu tohto konania súd nedal priestor na vyjadrenie účastníkom konania k vykonaným dôkazom ani nedal možnosť navrhnúť nové dôkazy v tomto konaní, ktoré by zvrátili jeho rozhodnutie zastaviť exekúciu. ...

Na záver okresný súd a krajský súd svojím rozhodnutím zlomil právnu istotu účastníkov exekúcie, teda povinného a aj sťažovateľa a aj ich oprávnené očakávanie užívať svoj majetok nastolený vydaním poverenia na vykonanie exekúcie...“

V nadväznosti na takéto porušenie práva na spravodlivý proces vidí sťažovateľka v namietanom uznesení krajského súdu zároveň aj porušenie práva pokojne užívať majetok zo strany štátneho orgánu. Súd tým, že exekúciu zastavil, znemožnil nútený výkon práva, na ktorý sťažovateľke vznikol nárok na základe zmluvy o úvere a ktorý bol zabezpečený

zákonom predvídaným exekučným titulom realizovaným v rámci exekučného konania pod dohľadom súdu.

Sťažovateľka na základe uvedeného navrhla, aby ústavný súd rozhodol nálezom, v ktorom vysloví porušenie jej práva „*na spravodlivý proces vyplývajúce z článku 6 ods. 1... dohovoru... a na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu...*“ uznesením krajského súdu sp. zn. 13 CoE 153/2011 z 19. mája 2011, zruší namietané uznesenie a vráti vec krajskému súdu na ďalšie konanie a prizná jej primerané finančné zadosťučinenie, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietal, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011).

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie práva sťažovateľky na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a jej práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu namietaným uznesením, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu o vyhlásení exekúcie za neprípustnú a jej zastavení. Podľa názoru sťažovateľky namietaným uznesením došlo k neprípustnému zásahu do jej práva na spravodlivý proces tým, že krajský súd verifikoval zastavenie už prebiehajúceho exekučného konania bez toho, aby sa sťažovateľka mala možnosť k nemu vyjadriť. Súčasne malo dôjsť aj k zásahu do jej práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, keďže v dôsledku zastavenia exekučného konania malo byť sťažovateľke ako oprávnenej v exekučnom konaní odopreté právo na vrátenie majetku od povinného.

K namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd štandardne poukazuje na svoje ústavné postavenie vymedzené v čl. 124 ústavy, z ktorého vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani

mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ale súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 545/2010, II. ÚS 165/2011). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03, II. ÚS 179/2011).

Okresný súd uznesením č. k. 3 Er 1071/2004-39 z 27. decembra 2010 vyhlásil exekúciu za neprípustnú a exekúciu zastavil podľa § 57 ods. 1 písm. g) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“), keď dospel k záveru *„o absolútnej neplatnosti dohody o plnomocenstve uzavretej medzi povinným a JUDr. T. K. v predmetnej zmluve o úvere, v dôsledku ktorej notárska zápisnica, na podklade ktorej sa vedie predmetné exekučné konanie, nie je spôsobilým exekučným titulom“*.

Krajský súd namietaným uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 3 Er 1071/2004-39 z 27. decembra 2010 ako vecne správne podľa § 219 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol:

«Oprávnená a povinná uzavreli dňa 05. 09. 2003 „Zmluvu o úvere“ (číslo listu 7-8 spisu) ako tzv. formulárovú zmluvu. Jej súčasťou je aj „Splnomocnenie“, ktorým povinná dala advokátovi Mgr. T. K., okrem iného, oprávnenie „na spísanie notárskej zápisnice ako

exekučného titulu, t.j., aby v mojom mene uznal môj záväzok z úveru vyššie uvedeného“. V čase uzavretia úverovej zmluvy nemala ale oprávnená žiadny právny dôvod trvať na tom, aby povinná dala plnomocenstvo splnomocnencovi (zástupcovi) vybranému oprávnenou na právny úkon, ktorý v budúcnosti môže, ale aj nemusí byť potrebné urobiť a to ešte k tomu len so súhlasom povinného (dobrovoľne). Táto časť zmluvy o úvere je nepriateľnou podmienkou a preto je neplatná (§ 52 a § 53 OZ). Povinná teda platne nesplnomocnila Mgr. T. K. svojím zastupovaním.

Notárska zápisnica NZ/28976/2004 zo dňa 03. 04 2004 (číslo listu 4-5 spisu) nie je exekučným titulom ale aj preto, že o jej spísanie za povinnú nepožiadala notára advokát Mgr. T. K. (ak by sme uznali platnosť plnomocenstva), ale len advokátsky koncipient Mgr. B. Ž., hoci tento nebol v „Splnomocnení“, ktoré je uvedené v úverovej zmluve, spomenutý ako možná ďalšia osoba, ktorá môže advokáta zastúpiť. Z ustanovenia § 12 zákona číslo 132/1990 Zb. v znení účinnom v čase uzavretia úverovej zmluvy je totiž zrejmé, že advokáta môže v zásade zastúpiť len iný advokát. Advokátsky koncipient advokáta môže zastúpiť len pri jednotlivých úkonoch a to nikdy proti vôli klienta. Správne sa preto už pri uzatváraní zmluvy o zastúpení advokátom klient má advokátom informovať, či za advokáta môže konať aj koncipient a súhlas klienta je potom obsiahnutý v udelenom plnomocenstve pre advokáta. V súdnej veci advokát Mgr. T. K. nepostupoval správne aj preto, že substitučné plnomocenstvo nebolo udelené v konkrétnej veci konkrétneho klienta, ale ako tzv. univerzálne bez akejkoľvek špecifikácie a k tomu ešte pred „udelením“ plnomocenstva klientom advokátovi (už dňa 02.01.2003). „Univerzálne“ substitučné plnomocenstvo je neplatné.

...

Pokiaľ oprávnená v odvolaní poukazuje na skutočnosť, že exekučný súd už skúmal exekučný titul v zmysle ustanovenia § 44 ods. 2 zákona číslo 233/1995 Z.z. a nezistil rozpor žiadosti exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie so zákonom, táto nie je prekážkou, aby exekučný súd kedykoľvek v priebehu exekúcie zisťoval, či trvajú podmienky exekúcie. Ak zistí, že tomu tak nie je, rozhodne o zastavení exekúcie aj bez návrhu (§ 58 ods. 1 uvedeného zákona).»

Podľa § 58 ods. 1 Exekučného poriadku exekúciu možno zastaviť na návrh alebo aj bez návrhu. Zatiaľ čo dôvody, na základe ktorých všeobecný súd obligatórne zastaví exekúciu (§ 57 ods. 1 Exekučného poriadku) alebo na základe ktorých fakultatívne pristúpi k takémuto rozhodnutiu (§ 57 ods. 2 Exekučného poriadku), podrobne upravuje Exekučný poriadok, ustanovenie okamihu, kedy tak má alebo môže urobiť, nie je explicitne daný. Z uvedeného je potrebné vyvodiť záver, že všeobecný súd rozhodne o zastavení exekúcie kedykoľvek v priebehu konania, len čo zistí, že sú dané dôvody na ukončenie núteného vymáhania pohľadávky. To znamená, že všeobecný súd je povinný v priebehu celého exekučného konania ex offo skúmať, či sú splnené všetky predpoklady na vedenie takéhoto konania. Jedným z týchto predpokladov je aj relevantný exekučný titul. Bez jeho existencie nemožno exekúciu vykonať. Je preto ústavne akceptovateľný právny názor krajského súdu, že ak neexistuje notárska zápisnica, ktorá je spôsobilá byť exekučným titulom buď z hľadiska formálneho, alebo z hľadiska materiálneho, exekúcia je neprípustná, čo je dôvod na zastavenie exekučného konania.

Ústavný súd v tejto súvislosti taktiež poukazuje na ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktorý v rozsudku sp. zn. 3 Cdo/164/1996 z 27. januára 1997 publikovanom v Zbierke stanovísk a rozhodnutí pod č. R 58/1997 uviedol, že súdna exekúcia môže byť nariadená len na základe titulu, ktorý je vykonateľný po stránke formálnej a materiálnej. Ak bude exekúcia podľa titulu, ktorý tieto požiadavky nespĺňa, aj napriek tomu nesprávne nariadená, musí byť v každom štádiu konania i bez návrhu zastavená.

Ústavný súd preto konštatuje, že namietaným uznesením krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu práva sťažovateľky podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože už z povahy veci vyplýva, že ak všeobecný súd (v danom prípade okresný súd) je podľa zákona oprávnený rozhodnúť aj bez návrhu, t. j. ex offo, urobí tak aj bez vyjadrenia účastníkov konania, pričom neprichádza do úvahy aplikácia takých požiadaviek spravodlivého procesu, ako je kontradiktórnosť či rovnosť zbraní, ktorých porušenie sťažovateľka namietala. Krajský súd ako súd odvolací teda namietaným rozhodnutím poskytol náležitú ochranu právu sťažovateľky a postupoval správne, ak napadnuté rozhodnutie okresného súdu, ktoré bolo

vydané v súlade s príslušnými ustanoveniami Exekučného poriadku a judikatúrou formulovanou najvyšším súdom, potvrdil.

Z uvedených dôvodov a s prihliadnutím na postavenie ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a s poukazom na to, že obsahom práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (resp. základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy) nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

K namietanému porušeniu práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická osoba alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie však nebráni právu štátu prijímať zákony, ktoré považuje za nevyhnutné, aby upravil užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom alebo zabezpečil platenie daní alebo iných poplatkov alebo pokút.

V súvislosti s namietaným porušením práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd po preskúmaní namietaného uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že z jeho odôvodnenia nemožno vyvodit' závery, ktoré by signalizovali, že ním došlo k neprípustnému zásahu do práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, keďže krajský súd v posudzovanom prípade ústavne konformným spôsobom interpretoval a aplikoval príslušné právne normy (v danom prípade predovšetkým ustanovenia Exekučného poriadku) a rozhodol v zmysle ustálenej judikatúry formulovanej najvyšším súdom.

Ústavný súd konštatuje, že z tohto dôvodu neexistuje taká príčinná súvislosť medzi namietaným uznesením krajského súdu a právom zaručeným v čl. 1 dodatkového protokolu, ktorá by zakladala možnosť vysloviť porušenie tohto práva po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosť aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľky uplatnených v sťažnosti už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. októbra 2011